

**5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR
VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI
KANUNU İLE GETİRİLEN YENİ
DÜZENLEMELERDEN ÜCRET
HESAPLARINA VE MUHASEBE
İŞLEMLERİNE ETKİ EDECEK BAZI
KONULARIN AÇIKLANMASI**

R A P O R

08/17-18-19-20

15 MAYIS 2008

5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU İLE GETİRİLEN YENİ DÜZENLEMELERDEN ÜCRET HESAPLARINA VE MUHASEBE İŞLEMLERİNE ETKİ EDECEK BAZI KONULARIN AÇIKLANMASI

1 - SOSYAL GÜVENLİK DESTEKLEME PRİMİ

Bilindiği üzere 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanuna göre, emekli olduktan sonra tekrar ücretli olarak çalışmaya devam eden kişilerden, emekli maaşlarının kesilmemesi yönünde yazılı talepleri olması halinde sosyal güvenlik destekleme primi adı altında (%7,5 işçi, %22,5 işveren hissesi olmak üzere % 30 oranında) prim kesinti yapılmaktaydı. (506 s.k. Madde 63)

5510 sayılı Kanun'un "Yaşlılık aylığının başlangıcı, kesilmesi veya sosyal güvenlik destek primi ödenmesi" başlıklı 30'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasının (a) ve (b) bentlerindeki ilgili hükümler bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa sigortalı olan kişiler için geçerli olup aşağıdaki gibidir:

"a) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi hariç olmak üzere bu Kanuna göre veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başlayanların yaşlılık aylıkları, çalışmaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başında kesilir. Bunlardan bu Kanuna tabi çalıştıkları süre zarfında 80 inci maddeye göre belirlenen prime esas kazançları üzerinden 81 inci madde gereğince kısa ve uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortasına ait prim alınır. "

"b) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi hariç olmak üzere diğer alt bentlerine tabi çalışmaya başlayanlardan aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilir. Bunlardan, almakta oldukları aylıklarının % 15'i oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir. Ancak kesilecek olan bu tutar, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine tabi sigortalılara ilgili yılın Ocak ayında ödenen en yüksek yaşlılık aylığından alınabilecek sosyal güvenlik destek priminden fazla olamaz. Bu sigortalılardan ayrıca kısa vadeli sigorta kolları primi alınmaz. Sosyal güvenlik destek primine tabi olanların primleri, aylıklarından kesilmek suretiyle tahsil edilir."

5510 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine tabi olanlar; köy ve mahalle muhtarları ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardır.

5510 sayılı Kanunun "Sosyal Güvenlik Destek Primine İlişkin Geçiş Hükümleri" başlıklı geçici 14'üncü maddesinin birinci fıkrası ile (a) ve (b) bentleri aşağıdaki gibidir:

"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi veya sigortalı olanlar, vazife malûllüğü, malûllük ve yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlar

ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler hakkında sosyal güvenlik destek primine tabi olma bakımından bu Kanunla yürürlükten kaldırılan ilgili kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edilir. Ancak;

a) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışanlar için sosyal güvenlik destek primi oranı 80 inci maddeye göre tespit edilen prime esas kazançlar üzerinden 81 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen prim oranına yüzde 30 oranının eklenmesi suretiyle bulunan toplamdır. Yüzde 30 oranının dörtte biri sigortalı, dörtte üçü işveren hissesidir. Bu kapsamda sayılan kişilerden sosyal güvenlik destek primine tabi olanların prim ödeme yükümlüsü bunların işverenleridir. Bunlar hakkında sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanır.

b) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılanlardan, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından alınacak belgelerle doğrulamak kaydıyla faaliyette bulunulmadığına ilişkin süreler hariç olmak üzere çalışılan süreleri için, sosyal güvenlik destek primi oranı olarak bu Kanunun 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde belirtilen hükümler uygulanır. Bu oran, bu maddenin yürürlüğe girdiği yılda % 12 olarak, takip eden her yılın Ocak ayında bir puan artırılarak uygulanır. Ancak bu oran % 15'i geçemez."

5510 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olanlar hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar; (b) bendine tabi olanlar ise köy ve mahalle muhtarları ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardır.

5510 sayılı Kanun'un 108'inci maddesine göre, 30'uncu ve geçici 14'üncü maddelerin yürürlük tarihi **01.10.2008**'dir. Bu durumda **01.10.2008** tarihinden önce sigortalı olanlar, yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlar, sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler hakkında **sosyal güvenlik destek primine tabi olma bakımından** 506 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır. 506 sayılı Kanuna göre emekli olup tekrar çalışmaya devam eden SSK emeklileri, 5510 sayılı Kanuna göre yüzde 31 ile yüzde 36.5 oranında sosyal güvenlik destek primi ödemeleri durumunda maaşları kesilmeden çalışabilecektir. Bu oranın dörtte biri çalışan, dörtte üçü ise işverenden alınacaktır.

2- PRİME ESAS KAZANÇLAR

2.1- İşverenler tarafından özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen tutarlar sigorta primi kesintisine tabi tutarın tespitinde dikkate alınacaktır

5510 sayılı Kanun'un 80'inci maddesine göre; işverenler tarafından sigortalılar için özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen tutarların **brüt toplamı** prime esas kazançların hesabında dikkate alınır. İşverenler tarafından sigortalılar için özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen ve aylık toplamı asgari ücretin % 30'unu

R A P O R

08/17-18-19-20

15 MAYIS 2008

geçmeyen özel sağlık sigortası primi ve bireysel emeklilik katkı payları tutarları, prime esas kazançta tabi tutulmaz.

Kanun, brüt toplamın dikkate alınacağını açıklamaktadır. Bu durumda, işverenler tarafından çalışanlar için yapılan özel sağlık sigortası ve/veya bireysel emeklilik sözleşmelerinden içinde bulunulan aya isabet eden tutar, aylık asgari ücretin %30'unu geçiyorsa, geçen kısım net ücret olarak kabul edilecek ve sigorta primi oranlarına göre brütleştirilerek brüt tutar üzerinden sigorta primi kesintileri yapılacaktır. Bilindiği gibi bu ödemelerde Gelir Vergisi Kanunu açısından da dikkat edilmesi gereken limitler vardır. (Özel sağlık sigortaları açısından aylık toplam ücretin %5'i, bireysel emeklilik katkı payı ödemelerinde aylık toplam ücretin %10'u ve aynı zamanda her iki ödeme için de yıllık asgari ücretin toplam tutarını aşan kısımlar net ücret olarak kabul edilmekte ve brütleştirilecek tutar üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılmaktadır. Damga vergisi kesintisi ise her halükarda yapılmaktadır.)

Bundan böyle, çalışanlar için yapılan özel sağlık sigortası ve/veya bireysel emeklilik sözleşmeleri için çok daha detaylı bordrolar hazırlanması gerekecektir.

Bu hükümler 01.10.2008 itibariyle yürürlüğe girmektedir.

2.2- Aynı yardımlar

5510 sayılı Kanun'un 80'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre aynı yardımlar prime esas kazancın tespitinde dikkate alınmaz. Ancak, (c) bendinde yapılan açıklamaya göre; **aynı yardım yerine geçmek üzere yapılan nakdi ödemeler** prime esas kazancın tespitinde dikkate alınır. Örneğin; yiyecek, içecek, yakacak, giyecek..v.b. aynı unsurların doğrudan çalışana verilmeyip bunun yerine nakdi ödeme yapılması halinde yapılan bu nakdi ödeme sigorta primi kesintisine esas ücretin tespitinde dikkate alınacaktır.

Bu hükümler 01.10.2008 itibariyle yürürlüğe girmektedir.

3- YABANCI ÇALIŞANLARIN SİGORTALILIĞI

3.1- Sosyal sigorta hükümleri açısından:

5510 sayılı Kanun'un "*Sigortalı sayılanlar*" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre; hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar sigortalı sayılır. Aynı maddenin ikinci fıkrasının (c) bendi hükmü ise aşağıdaki gibidir:

"c) Birinci fıkranın (a) bendi gereği sigortalı sayılanlara ilişkin hükümler, mütekabiliyet esasına dayalı olarak uluslararası sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülke uyruğunda olanlar hariç olmak üzere, yabancı uyruklu kişilerden hizmet akdi ile çalışanlar hakkında da uygulanır."

5510 sayılı Kanun'un "*Sigortalı sayılmayanlar*" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ise aşağıdaki gibidir:

"e) Bu kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları hükümlerinin uygulanmasında; yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından ve

o kuruluş adına ve hesabına Türkiye'ye bir iş için gönderilen ve yabancı ülkede sosyal sigortaya tâbi olduğunu belgeleyen kişiler ile Türkiye'de kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan, yurt dışında ikamet eden ve o ülke sosyal güvenlik mevzuatına tâbi olanlar, bu Kanunun 4 'üncü ve 5 'inci maddelerine göre sigortalı sayılmazlar."

Bu hükümlere göre;

1- Mütakabiliyet esasına dayalı olarak uluslar arası sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış bir ülke uyruğunda olan

veya

2- Yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından **ve** o kuruluş adına **ve** hesabına Türkiye'ye bir iş için gönderilen **ve** yabancı ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyen yabancılar, Türkiye'de 5510 sayılı Kanun açısından sigortalı sayılmayacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti ile sosyal güvenlik anlaşması imzalayan ülkeler aşağıdaki gibidir.

- 1- Almanya
- 2- Arnavutluk
- 3- Avusturya
- 4- Azerbaycan
- 5- Belçika
- 6- Bosna Hersek
- 7- Çek Cumhuriyeti
- 6- Danimarka
- 7- Gürcistan
- 10- Fransa
- 11- Hollanda
- 12- İngiltere
- 13- İsveç
- 14- İsviçre
- 15- K.K.T.C.
- 16- Kanada
- 17- Kebek
- 18- Libya
- 19- Makedonya
- 20- Norveç
- 21- Lüksemburg

Yukarıda yer verilen ülkeler haricinde bir ülkeden Türkiye'ye gelen ve bir işverene bağlı olarak hizmet akdi ile çalışan yabancılar, 5510 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi gereği, aynı Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olacak, bir diğer söyleyişle Türkiye'de sigortalı kabul edileceklerdir. Ancak, bu kişilerden; yabancı ülkede kurulu bir kuruluş tarafından ve o kuruluş adına ve hesabına Türkiye'ye bir iş için gönderilenler ve yabancı ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyenler, 5510 sayılı Kanun kapsamında sigortalı sayılmayacaktır.

Bu durumda, mütekabiliyet esasına dayalı olarak uluslar arası sosyal güvenlik anlaşması yapılmamış bir ülke uyruğunda olup, Türkiye'de kurulu bir şirkette hizmet akdine dayalı (Türkiye'deki şirketin bordrosuna ve yönetim kademesine dâhil olarak) çalışan (bir diğer ifadeyle, geçici bir görev için yurt dışındaki şirket adına Türkiye'ye gönderilmemiş olan) bir yabancı, 5510 sayılı Kanun'un "sosyal sigorta hükümleri" başlıklı ikinci kısmındaki hükümlere tabi olacaktır.

Kesin işlem tesis etmeden önce uluslar arası sosyal güvenlik anlaşmalarındaki hükümler de ayrıca dikkate alınmalıdır.

5510 sayılı Kanun'un 4, 5 ve 6'ncı maddeleri 01/10/2008 itibariyle yürürlüğe girecektir.

3.2- Genel sağlık sigortası hükümleri açısından:

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, temelde üç ayrı kısma ayrılmaktadır. Bunlar; "*Sosyal Sigorta Hükümleri*", "*Genel Sağlık Sigortası Hükümleri*" ve "*Primlere İlişkin Hükümler*"dir. Yukarıdaki (3.1) numaralı bölümde konu, yabancıların "*sosyal sigorta hükümleri*" karşısındaki durumları açısından incelenmiştir.

Yabancıların "*genel sağlık sigortası hükümleri*" açısından ise, 5510 sayılı Kanun'un "*Genel sağlık sigortalısı sayılanlar*" 60'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi hükmüne bakılmalıdır. Söz konusu hüküm; "*d) Mütekabiliyet esası da dikkate alınmak şartıyla, oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler, genel sağlık sigortalısı sayılır.*" şeklindedir.

Bu durumda, Türkiye'de oturma iznine sahip olan ve yabancı bir ülkede de sigortalı olmayan kişiler, Türkiye'de 5510 sayılı Kanun kapsamında "*genel sağlık sigortası hükümleri*" kapsamında kabul edilecektir.

4- ÜCRETLİLERDE SİGORTA PRİM ORANLARI

5510 sayılı Kanun'un 81'inci maddesine göre;

a) Uzun vadeli sigorta kolları prim oranları:

- Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim oranları, sigortalının prime esas kazancının %20'sidir. Bunun %9'u sigortalı hissesi, işveren hissesidir.

b) Kısa vadeli sigorta kolları prim oranları:

- Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, yapılan işin iş kazası ve meslek hastalığı bakımından gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre %1 ilâ %6,5 oranları arasında olacaktır. Bu primin tamamını işveren öder.

c) Genel sağlık sigortası prim oranları:

- Genel sağlık sigortası primi, kısa ve uzun vadeli sigorta kollarına tabi olanlar için prime esas kazancın %12,5'idir. Bu primin %5'i sigortalı, %7,5'i işveren hissesidir.

- Yalnızca genel sağlık sigortasına tabi olanlarda ise prime esas kazancın %12'sidir. Bu maddenin yürürlük tarihi **01.10.2008**'dir.

5- ASIL ÜCRET DIŞINDAKİ DİĞER ÖDEMELERİN PRİME ESAS KAZANCIN TESPİTİNDE TAKİBİ

5510 sayılı Kanun'un 80'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde aşağıdaki hüküm yer almaktadır:

"d) Ücretler hak edildikleri aya mal edilmek suretiyle prime tabi tutulur. Diğer ödemeler ise öncelikle ödendiği ayın kazancına dâhil edilir ve ücret dışındaki bu ödemelerin yapıldığı ayda üst sınırın aşılması nedeniyle prime tabi tutulamayan kısmı, ödemenin yapıldığı ayı takip eden aydan başlanarak iki ayı geçmemek üzere üst sınırın altında kalan sonraki ayların prime esas kazançlarına ilâve edilir. "

Ücret, 5510 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır: "4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanlara saatlik, günlük, haftalık, aylık veya yıllık olarak para ile ödenen ve süreklilik niteliği taşıyan brüt tutardır"

Bu durumda, bir ay içinde, sigortalılara asıl ücret dışında yapılan diğer ödemeler (çalışma saatine göre, parça başına ya da iş akdine göre tespit edilen asıl ücret dışındaki), örneğin ikramiye, prim, fazla mesai, aynı yardım niteliğindeki nakdi ödemeler, ..v.b.'lerinin, içinde bulunulan ayda sigorta primine esas ücret toplamının sigorta primine esas ücret üst sınırını aşması sebebiyle prime tabi tutulamayan kısımları devam eden iki ay boyunca ayrıca takip edilecek ve bu iki ay içinde elde edilen sigorta primine esas ücret toplamı sigorta primine esas ücret üst sınırının altında kalırsa, aradaki fark bu diğer ödemelerden tamamlanarak sigorta primine tabi tutulacaktır.

Bu hüküm **01.10.2008** itibariyle yürürlüğe girecektir.

R A P O R

08/17-18-19-20

15 MAYIS 2008